

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.002.03.2016
P/16/013

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 92, F +48 22 444 55 94
kgp@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

P/16/013 – Budowa i funkcjonowanie Polskiej Grupy Zbrojeniowej

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Kontrolerzy

1. Adam Kazimierczuk, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/13/2016 z dnia 6 maja 2016 r.
2. Małgorzata Kornaga, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KGP/14/2016 z dnia 6 maja 2016 r.
3. Jacek Szwandrok, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr KGP/20/2016 z dnia 16 maja 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-6)

Jednostka
kontrolowana

Polski Holding Obronny sp. z o.o., Al. Jana Pawła II 11, 00-828 Warszawa¹

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Błażej Wojnicz, p.o. Prezesa Zarządu²

(dowód: akta kontroli str. 1333)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

Polski Holding Obronny sp. z o.o. realizował główne zadania związane z uczestnictwem w procesie konsolidacji przedsiębiorstw przemysłowego potencjału obronnego⁴ w ramach nowo utworzonej Polskiej Grupy Zbrojeniowej S.A.⁵ Zadania te mieściły się w zakresie wyznaczonym przez większościowego udziałowca Spółki, którym jest Skarb Państwa⁶.

PHO zlecił wykonanie niezbędnych wycen⁷ wartości akcji i udziałów spółek, które weszły w skład grupy PGZ, uzyskał niezbędne zgody korporacyjne na wniesienie aportu w zamian za akcje PGZ oraz w celu zakończenia procesu rozliczenia wzajemnych należności i zobowiązań pomiędzy PHO a spółkami z Grupy PHO dokonał konwersji zadłużenia spółek będących przedmiotem aportu na kapitał zakładowy.

Spółka, po zmianie profilu podstawowej działalności, podjęła działania mające na celu znalezienie nowych, alternatywnych źródeł przychodów i głównych kierunków rozwoju wraz z określeniem celów i inicjatyw strategicznych uwzględniających te zmiany.

¹ Dalej: PHO lub Spółka. Poprzednio Spółka nosiła nazwę „Bumar sp. z o.o.". Zmiana nazwy nastąpiła w lipcu 2013 r.
² Pełniący obowiązki Prezesa Zarządu PHO od 12 lutego 2016 r. Poprzednio Prezesem Zarządu był: Mariusz A. Kamiński (od 8 do 9 lutego 2016 r.), Błażej Wojnicz (p.o. Prezesa od 18 grudnia 2015 r. do 8 lutego 2016 r.), Marcin Idzik (od 18 czerwca 2014 r. do 18 grudnia 2015 r. oraz p.o. Prezesa od 30 października 2013 r. do 17 czerwca 2014 r.), Krzysztof Krystowski (od 1 maja 2012 r. do 30 października 2013 r.) oraz Edward E. Nowak (od 14 kwietnia 2008 r. do 20 marca 2012 r.).
³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.
⁴ Dalej: ppo.
⁵ Dalej: PGZ.
⁶ Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. udziałowcami Spółki byli: Skarb Państwa 84,09% udziałów, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. – 15,75% udziałów, pozostali udziałowcy – 0,16% udziałów.
⁷ Sprządzone przez PHO wyceny zostały zaktualizowane na wniosek PGZ.

Pomimo zdecydowanej zmiany roli Spółki w państwowym przemyśle zbrojeniowym oraz znaczącego spadku przychodów netto ze sprzedaży⁸, za 2015 r. zostały osiągnięte dodatnie wskaźniki rentowności⁹, zmniejszony został wskaźnik ogólnego zadłużenia¹⁰ oraz wypracowano zysk netto w wysokości 27 mln zł¹¹.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Spółka Bumar od roku 1983 prowadziła działalność handlową na rynku krajowym i zagranicznym m.in. w zakresie dostaw sprzętu wojskowego i uzbrojenia, maszyn i części zamiennych dla przemysłu. Spółka, jako eksporter sprzętu i uzbrojenia realizował kontrakty na dostawę uzbrojenia m.in. do Malezji, Indonezji oraz Indii. W związku z realizacją niektórych kontraktów w bilansach Spółki były wykazywane rezerwy. Część z kontraktów jest nadal aktywna – zobowiązania gwarancyjne w niektórych przypadkach trwają do 2026 r. o czym dalej na str. 6 *wystąpienia*.

Do 2014 r. PHO był podmiotem dominującym w rozumieniu art. 4 *ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych*¹² w Grupie PHO. Relacje handlowe w Grupie PHO funkcjonowały w oparciu o podpisane umowy o współpracy ze spółkami wchodzącymi w jej skład. PHO był przedstawicielem handlowym każdej z nich i koordynował działania marketingowe. Spółka prowadziła również procesy restrukturyzacji *ppo* w Grupie PHO.

W 2014 roku nastąpiła zmiana zakresu oraz skali działalności Spółki ze względu na wymianę udziałów i akcji spółek z Grupy PHO stanowiących własność Spółki na akcje PGZ. Przed dokonaniem tej zamiany podstawową działalnością operacyjną Spółki, było pełnienie roli operatora finansowego i handlowego grupy kapitałowej PHO, głównie w zakresie dostaw na rzecz resortu obrony narodowej. Podejmowano także działania w kierunku znalezienia nowych specjalizacji i rozwoju posiadanego potencjału w zakresie m.in. usług doradczych, eksportu produktów zbrojeniowych, importu towarów i sprzętu wojskowego, działalności inwestorskiej, zarządzania projektami rozwojowymi, zabezpieczenia obiektów infrastruktury krytycznej.

Aktualnie PHO jest jednym z akcjonariuszy¹³ PGZ skupiającej ponad 60 firm (głównie z branży zbrojeniowej). Wartość akcji należących do PHO w momencie ich objęcia (1 kwietnia 2015 r.) wynosiła 1 783 161 870 zł.

(dowód: akta kontroli str. 10-354, 1473-2009)

1. Konsolidacja spółek przemysłowego potencjału obronnego

Opis stanu faktycznego

Rządowa *Strategia restrukturyzacji i wspierania rozwoju zakładów przemysłu zbrojeniowego na lata 2007-2012*¹⁴ była podstawą podejmowanych w okresie jej obowiązywania działań restrukturyzacyjnych, konsolidacyjnych i prywatyzacyjnych w polskim sektorze obronnym. W ramach realizacji tej Strategii przeprowadzona została koncentracja przedsiębiorców w ramach Grupy Kapitałowej Bumar¹⁵,

⁸ Przychody netto ze sprzedaży wynosiły: w 2012 r. 2 626,9 mln zł, w 2013 r. 1 395 mln zł, w 2014 r. 632,3 mln zł i w 2015 r. 505 mln zł.

⁹ Rentowność aktywów (ROA) 1,1%, rentowność kapitałów własnych (ROE) 1,4%, rentowność przychodów 4,3%.

¹⁰ Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania wynosiły w 2013 r. 838,8 mln zł, w 2014 r. 728,3 mln zł i w 2015 r. 436,9 mln zł.

¹¹ Zysk netto wyniósł w 2013 r. 51,7 mln zł, a w 2014 r. 427,3 mln zł.

¹² Dz. U. z 2013 r., poz. 1030 ze zm.

¹³ Akcjonariat PGZ: Skarb Państwa – 37,37%, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. – 29,25%, PHO – 33,38% akcji.

¹⁴ Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 sierpnia 2007 r. Strategia ta stanowiła kontynuację przedsięwzięć realizowanych w sektorze obronnym na podstawie *Strategii przekształceń strukturalnych przemysłowego potencjału obronnego w latach 2002-2005*.

¹⁵ W latach 2002-2012 w ramach realizowanych przez MSP procesów przekształceń strukturalnych dokonano koncentracji 27 spółek, w tym 20 wniesionych przez Skarb Państwa.

komercjalizacja Wojskowych Przedsiębiorstw Remontowo-Produkcyjnych¹⁶ będących w nadzorze Ministra Obrony Narodowej, a także prywatyzacja spółek nieprzeznaczonych do koncentracji sektorowej, głównie spółek z branży lotniczej.

Proces pełnej konsolidacji spółek Skarbu Państwa z sektora obronnego nie został zakończony w terminie zaplanowanym w rządowej Strategii z 2007 r., tj. do końca 2010 r. Pozostały odrębne grupy kapitałowe i oddzielne spółki – Grupa PHO, Grupa HSW, Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Centrum Techniki Morskiej i 11 spółek WPRP.

Zarząd Spółki w dniu 10 grudnia 2012 r.¹⁷ przyjął *Strategię Grupy Bumar na lata 2013–2018*, według której Grupa miała być głównym i najważniejszym partnerem Polskich Sił Zbrojnych w obszarze modernizacji technologicznej i dostaw sprzętu.

W powyższej *Strategii* zostały wskazane kierunki rozwoju wraz z zagrożeniami i ryzykami jakie mogą wystąpić w Spółce. Lista najistotniejszych ryzyk związanych z obszarami funkcjonalnymi zawiera takie pozycje jak:

- brak decyzji rządowych dotyczących konsolidacji sektora (opóźnienia bądź wybór scenariusza alternatywnego wobec konsolidacji wokół Grupy Bumar),
- wybór przez MON innego produktu/podmiotu, jako wiodącego we współpracy przy dużych programach modernizacyjnych (zmiana założeń lub opóźnienia w ich przygotowaniu).

W ocenie Ministra SP¹⁸ przyczyną niepowodzenia pełnej konsolidacji spółek sektora obronnego w terminie określonym w Strategii z 2007 r. był opór wobec tej koncepcji, prezentowany zarówno przez kadrę zarządzającą w Grupie PHO, pracowników oraz organizacje związkowe spółek planowanych do konsolidacji, a także brak poparcia resortu obrony narodowej oraz samorządów (na terenach siedzib spółek planowanych do włączenia w strukturę grupy).

Spółka nie została poinformowana zarówno przez Ministerstwo Obrony Narodowej (MON), jak i przez Ministerstwo Skarbu Państwa (MSP) o przyczynach wstrzymania konsolidacji w ramach Grupy PHO.

Według wyjaśnień¹⁹ Prezesa Zarządu, Spółka nie była informowana przez MSP o przyczynach utworzenia PGZ. PHO był biernym realizatorem planu konsolidacji spółek ppo autorstwa Ministerstwa Skarbu Państwa, wykonując jego poleceniai uchwały Zgromadzenia Wspólników Spółki.

Według zeznań²⁰ byłego Prezesa Zarządu, nie posiadał on wiedzy ani dokumentu w którym byłyby zapisane cele konsolidacji, mierniki, wskaźniki, budżet i całościowy plan operacyjny konsolidacji w ramach PGZ.

(dowód: akta kontroli str. 2013-2014, 2092-2144)

MSP, dążąc do realizacji celu strategicznego konsolidacji, którym było zintegrowanie ppo, eliminującego wzajemną konkurencję i umożliwiającego konkurowanie na międzynarodowym rynku uzbrojenia i sprzętu wojskowego, przedstawiło dwa możliwe warianty koncentracji kapitałowej. Zaproponowano utworzenie nowego podmiotu o charakterze holdingowym (nowa spółka Skarbu Państwa) lub przejęcie pozostałych spółek przez dotychczasowy podmiot dominujący (Grupa PHO). Informacja o wyborze sposobu konsolidacji przedstawiona została podczas

¹⁶ Dalej: WPRP.

¹⁷ *Strategia* przyjęta uchwałą Zarządu nr 24/12/2012, zatwierdzona uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 13 grudnia 2012 r.

¹⁸ Informacja Ministra Skarbu Państwa na posiedzenie Komisji Skarbu Państwa Sejmu RP na temat restrukturyzacji przemysłu obronnego z dnia 18 września 2014 r.

¹⁹ Pismo z dnia 7 czerwca znak: NAW/W/1614/16 i z dnia 9 czerwca 2016 r. znak: NAW/W/1664/16.

²⁰ Protokół przesłuchania z dnia 20 lipca 2016 r.

konferencji prasowej w dniu 16 września 2013 r., w której udział brał m.in. Prezes Rady Ministrów, Minister Obrony Narodowej i Minister Skarbu Państwa²¹. Dokonano wyboru modelu konsolidacji sektora i utworzenia narodowego koncernu obronnego na bazie nowej spółki akcyjnej zawiązanej przez SP.

Podpisanie przez Ministra Skarbu Państwa aktu zawiązania spółki akcyjnej pod firmą Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. nastąpiło w dniu 26 listopada 2013 r.

Konsolidacja sektora obronnego zaplanowana była do realizacji w dwóch etapach:

- W pierwszym etapie koncentracji podlegało 12 jednoosobowych spółek SP.
- Drugi etap konsolidacji obejmował wniesienie do PGZ akcji i udziałów ośmiu spółek należących do PHO (umowa subskrypcyjna z 2 października 2014 r. dotycząca akcji spółek MESKO S.A., PCO S.A., PIT-RADWAR S.A., ZM Bumar-Łabędy S.A., Stomil-Poznań S.A., Cenxin sp. z o.o., Cenrex sp. z o.o., OBRUM sp. z o.o.).

(dowód: akta kontroli str. 718-941, 1648, 1915, 1918, 1924, 2013-2014, 2073-2091, 2178-2241)

Rządowa decyzja o konsolidacji polskiego przemysłu zbrojeniowego wokół PGZ i w jej konsekwencji podpisanie *Porozumienia* z dnia 2 października 2014 r.²², spowodowała zawieszenie dotychczasowej strategii działalności Spółki oraz konieczność poszukiwania nowych kierunków rozwoju umożliwiających zdywersyfikowanie działalności biznesowej Spółki.

W związku z pozbawieniem PHO roli konsolidatora *ppo* Zarząd PHO w dniu 1 kwietnia 2014 r. podjął decyzję o zawieszeniu stosowania *Strategii PHO na lata 2013-2018*²³. Do czasu ostatecznych rozstrzygnięć w zakresie konsolidacji polskiego przemysłu obronnego oraz roli w nim PHO i spółek wchodzących w skład Grupy PHO, nie przewiduje się tworzenia nowej, bądź aktualizacji zawieszanej Strategii, a działalność PHO oparta będzie na rocznych planach budżetowych.

(dowód: akta kontroli str. 10-354, 1220, 1743, 1756, 2092-2144)

W przewidywanych kierunkach rozwoju Spółki wskazano²⁴, że trwają prace nad nową strategią działalności Spółki, która zapewni możliwość stabilnego rozwoju w nowym otoczeniu biznesowym. Ostateczny Plan rzeczowo – finansowy na rok 2015 przygotowany został w oparciu o podstawową zmianę działalności operacyjnej PHO – zaprzestanie pełnienia roli operatora finansowego.

W związku z powyższą zmianą, konieczne było znalezienie alternatywnych źródeł przychodów Spółki. Ograniczenie działań na rynku krajowym planowano „skompensować” rozwinięciem działalności eksportowej oraz zwiększeniem aktywności w wykorzystaniu potencjału posiadanych nieruchomości”.

Po zmianie profilu dotychczasowej działalności Spółki i zmianach konsolidacyjnych w sektorze obronnym, wskazano jako potencjał do prowadzenia działalności w zakresie m.in.:

- usług doradczych (w tym szkolenia) dla przemysłu obronnego oraz MON,
- eksportu produktów zbrojeniowych,
- importu towarów i sprzętu wojskowego na potrzeby przemysłu obronnego,

²¹ Konferencja na terenie Wojskowych Zakładów Mechanicznych S.A. w Siemianowicach Śląskich.

²² Szerzej w pkt. 2 Wystąpienia pokontrolnego.

²³ Uchwała Zarządu Nr 02/04/2014, zatwierdzona uchwałą RN z dnia 10 kwietnia 2014 r., która również zawiesiła obowiązywanie planu wieloletniego pt. „Strategia Grupy Bumar na lata 2013-2018”.

²⁴ Sprawozdanie Zarządu z działalności PHO w 2014 r.

- opieki inwestorskiej, w tym pośrednictwo w prowadzeniu działalności gospodarczej przez zbrojeniowe firmy zagranicznej.

(dowód: akta kontroli str. 1499-2009)

Do 30 marca 2016 r. Spółka nie posiadała zatwierdzonej nowej strategii działania. Założenia dotyczące kierunków dalszego funkcjonowania PHO wynikają pośrednio z informacji przedstawionych w *Sprawozdaniu Zarządu z działalności PHO w roku 2015*. Przewidziano kontynuację prac nad wskazaniem celów i inicjatyw strategicznych uwzględniających zmianę profilu dotychczasowej działalności Spółki, która zapewni możliwość stabilnego rozwoju w nowym otoczeniu biznesowym, przy uwzględnieniu zaleceń właścicieli PHO. Przeprowadzona przez Zarząd analiza, wskazała, że Spółka ma kompetencje oraz realne szanse operowania na rynku jako wyspecjalizowany podmiot, który poprowadzi zdywersyfikowaną działalność biznesową opartą na czterech filarach, tj. kapitale zainwestowanym w akcje PGZ, kapitale zainwestowanym w nieruchomości, doświadczeniu oraz kapitale ludzkim zainwestowanym w prowadzoną działalność handlową oraz realizację zadań z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej²⁵.

Plan rzeczowo-finansowy PHO na 2016 rok, powstał w warunkach niezakończonych jeszcze wzajemnych rozliczeń należności i zobowiązań pomiędzy spółkami grupy PGZ a PHO. Ponadto, z uwagi na przedłużający się proces przekazywania do PGZ kontraktów wieloletnich zawartych przez PHO z MON, dostawy przypadające na 2016 rok realizowane będą za pośrednictwem PHO. W planie rzeczowo-finansowym założono podjęcie działań w zakresie znalezienia alternatywnych źródeł przychodów poprzez rozwinięcie działalności eksportowej, zwiększenie aktywności w wykorzystaniu posiadanych nieruchomości (sprzedaż zbędnego majątku i intensyfikacja działań w zakresie wynajmu posiadanych powierzchni biurowych i magazynowych).

W związku z obranym przez MSP kierunkiem konsolidacji wokół nowego podmiotu, Spółka poinformowała²⁶ Ministerstwo SP o związanych z tym ryzykami prawnymi i finansowymi (m.in. wykorzystanie limitów kredytowych w Spółce, wykorzystanie limitów ubezpieczeniowych, zestawienie gwarancji ubezpieczeniowych, poręczenia i gwarancje korporacyjne udzielone za zobowiązania spółek córek, zestawienie nieruchomości z obciążeniami i wartościami na rzecz banków).

Zapewnienie prawidłowej realizacji kontraktów handlowych przez PHO wiązało się z zabezpieczeniem ich odpowiednimi gwarancjami bankowymi lub ubezpieczeniami wystawionymi na rzecz kontrahenta, które to roszczenia mogą zostać uruchomione w celu pokrycia poniesionych strat, uzyskania odszkodowania czy kar umownych z tytułu niewykonania lub niewłaściwego wykonania zobowiązań kontraktowych. Zagrożenia związane z realizacją zobowiązań wynikających z zawartych kontraktów, w tym z tytułu obsługi posprzedażowej dostarczonych produktów, w przypadku niektórych kontraktów, są przewidziane do roku 2026.

Według stanu na 30 czerwca 2016 r. wartość zobowiązań finansowych, związanych z realizowanymi kontraktami oraz finansowaniem bieżącej działalności Spółki wyniosła łącznie ponad 204,72 mln zł.

---

²⁵ Pismo z dnia 10 czerwca 2016 r.

²⁶ Pisma z dnia 7 i 14 kwietnia 2014 r. Sprawy te były również omawiane na spotkaniu zwołanym z inicjatywy MSP w dniu 9 kwietnia 2014 r.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Ocena cząstkowa

Opis stanu
faktycznego

Na obarczone ryzykiem działania Spółki²⁷, które w przyszłości stanowić mogą zobowiązania, były zawiązywane rezerwy – na podstawie decyzji Zarządu Spółki. W roku 2015 utworzone rezerwy na zobowiązania²⁸ wyniosły 198,33 mln zł.

(dowód: akta kontroli str. 1508-1509, 2020-2028, 2397)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

2. Realizacja procesu wnoszenia spółek z grupy PHO do PGZ

W dniu 18 marca 2014 r. Minister SP wniósł, na podstawie art. 236 § 1 ksh oraz § 32 ust. 3 lit. d Umowy Spółki PHO, o zwołanie nie później niż na dzień 18 kwietnia 2014 r., Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników PHO. We wnioskowanym porządku obrad zaplanowano podjęcie uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zbycie przez PHO posiadanych akcji/udziałów i ich wniesienie jako wkładu do PGZ oraz uchwały w sprawie wyrażenia zgody na objęcie akcji PGZ.

W powyższym wniosku Ministra brak było załączonego uzasadnienia odnośnie wniesienia aportu i objęcia akcji PGZ.

W dniu 20 marca 2014 r. Zarząd PHO przekazał²⁹ RN PHO pisemne żądanie większościowego wspólnika spółki (Skarbu Państwa) o zwołanie NZW PHO, wskazując jednocześnie, iż zgodnie z treścią § 37 ust. 1 w związku z § 32 ust. 3 lit. d Umowy Spółki wniosek wspólnika powinien zostać wniesiony m.in. z pisemną opinią Rady Nadzorczej. Zarząd PHO, na podstawie Umowy Spółki (§ 37 ust. 1 i § 32 ust. 3) zwrócił się również do Rady Nadzorczej o wydanie stosownej opinii. RN PHO opinii takiej nie wydała i nie odniosła się do zgłoszonego przez Zarząd zastrzeżenia o braku opinii.

Podczas posiedzenia w dniu 16 maja 2014 r. NZW Spółki podjęło uchwały nr 7 i 8 wyrażające zgodę na zbycie przez PHO posiadanych akcji i udziałów w spółkach Grupy PHO oraz na wniesienie tych aktywów na rzecz nowej spółki PGZ.

W dniu 24 lipca 2014 r. Rada Nadzorcza przyjęła pisemną informację Zarządu PHO o wpływie podjętej decyzji konsolidacyjnej na sytuację Spółki, o spodziewanym pogorszeniu jej sytuacji oraz na temat możliwości i wizji dalszego funkcjonowania PHO w świetle podjętych przez NZW uchwał. W informacji tej wskazano propozycję strategii działania, przyszłe przedmioty działalności i możliwe specjalizacje PHO.

Na posiedzeniu Rady Nadzorczej w dniu 20 sierpnia 2014 r. Zarząd PHO przedstawił wizję funkcjonowania Spółki w świetle podjętych decyzji konsolidacyjnych. Rada Nadzorcza przyjęła do wiadomości powyższą informację i poinformowała Zarząd, iż w zaprezentowanym materiale brakuje projekcji finansowej oraz pomysłu jak oddłużyć Spółkę.

W dniu 27 sierpnia 2014 r. Zarząd PHO poinformował MSP³⁰, że w jego ocenie, przeprowadzenie transakcji objęcia akcji PGZ w zamian za wniesienie akcji/udziałów spółek zależnych PHO w proponowanym przez MSP modelu, nacechowane jest

²⁷ Gdy ryzyko ocenione zostało na ponad 50%.

²⁸ Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania na łączną kwotę 436,9 mln zł. W 2014 r. na zobowiązania łączne w kwocie 728,3 mln zł utworzono rezerwy w kwocie 223,9 mln zł i odpowiednio w 2013 r. zobowiązania 838,8 mln zł i rezerwy 121,2 mln zł.

²⁹ Pismo Zarządu PHO do RN PHO z dnia 20 marca 2011 r. (bez znaku).

³⁰ Pismo znak: NP/W/1883/14.

wysokim ryzykiem prawnym decyzji podejmowanych przez MSP. Zarząd Spółki wniósł o rozważenie połączenia PGZ z PHO w formie inkorporacji, które to rozwiązanie nie zostało pozytywnie przyjęte.

Rada Nadzorcza w dniu 11 września 2014 r. przyjęła przedstawioną przez Zarząd informację o wariantach oddłużenia Spółki.

(dowód: akta kontroli str. 724-726, 942-1041,1066, 1234-1241, 1248-1260)

W dniu 2 października 2014 r. pomiędzy PGZ a PHO podpisane zostało *Porozumienie*³¹, zgodnie z którym PGZ przejęła na podwyższenie kapitału zakładowego akcje i udziały ośmiu spółek z grupy kapitałowej PHO, w zamian za objęcie przez PHO akcji w podwyższonym kapitale zakładowym PGZ.

Wniesienie przez PHO akcji i udziałów zostało dokonane na podstawie umowy subskrypcyjnej podpisanej jednocześnie z *Porozumieniem PGZ/PHO*.

W dokumencie tym określono, że „wołą stron i istotą *Porozumienia* jest ustalenie realnych wartości Spółek jako aportu, uwzględniającej w szczególności należności, zobowiązania i zabezpieczenia oraz umożliwienie Spółkom kontynuacji przez nie działalności i zapewnieniu Spółkom możliwości rozwijania swojej działalności, w okresie, w którym ich właścicielem będzie już PGZ”.

Działanie to było zgodne z uchwałą nr 7 z dnia 16 maja 2014 r. Zgromadzenia Wspólników PHO oraz zgodą Ministra SP z dnia 28 sierpnia 2014 r. na zbycie przez PHO akcji i udziałów ośmiu spółek w trybie innym, niż określony w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji³², na rzecz PGZ, a spółki zależne od PHO wyraziły zgodę na przeniesienie akcji/udziałów do PGZ.

Według zeznań³³ byłego Prezesa Zarządu PHO, MSP nie przekazywało żadnych oficjalnych informacji o założeniach finansowych, biznesplanie czy harmonogramie realizacji procesu utworzenia PGZ oraz wnoszenia spółek zależnych z PHO do PGZ.

W dniu 13 października 2014 r. Zarząd PHO wystąpił do Rady Nadzorczej z wnioskami mającymi na celu uzyskanie nowych zgód Zgromadzenia Wspólników PHO sp. z o.o. na wniesienie akcji/udziałów spółek zależnych do PGZ oraz objęcie w zamian za nie akcji w podwyższonym kapitale zakładowym PGZ. RN PHO w dniu 14 października 2014 r. stwierdziła, iż w dniu 16 maja 2014 r. NZW PHO udzieliło stosownych zgód, i że nie zaszły okoliczności skutkujące koniecznością podejmowania kolejnej uchwały Zgromadzenia Wspólników PHO w tym samym przedmiocie, a tym samym koniecznością wydawania opinii RN PHO. W dniu 15 października 2014 r., członek RN PHO (naczelnik wydziału w Departamencie Spółek Kluczowych MSP) zaproponował, aby uzupełnić dokumenty tak, aby zwrócić się do Zgromadzenia Wspólników PHO o uchylenie uchwał nr 7 i 8 NZW PHO z dnia 16 maja 2014 r. RN PHO przychyliła się do powyższej propozycji. Następnie Zarząd PHO złożył nowy wniosek³⁴ i RN PHO pozytywnie zaopiniowała wystąpienie do Zgromadzenia Wspólników PHO o uchylenie uprzednich uchwał z dnia 16 maja 2014 r. i zastąpienie wówczas udzielonych zgód nowymi zgodami wyrażonymi zgodnie z postanowieniami umowy Spółki³⁵.

---

³¹ Dalej: Porozumienie PGZ/PHO.

³² Dz. U. z 2013 r., poz. 216.

³³ Protokół przesłuchania z dnia 20 lipca 2016 r.

³⁴ Uchwała Zarządu PHO Nr 11/10/2014 z dnia 15 października 2014 r. ws. opinii RN i udzielenia zgody Zgromadzenia Wspólników Spółki na zbycie posiadanych akcji/udziałów i wniesienia ich o PGZ.

³⁵ Protokół z XI/2014 posiedzenia RN PHO w dniach 14-15 października 2014 r., Pismo Zarządu PHO do Zgromadzenia Wspólników PHO (przez RN PHO) z dnia 15 października 2014 r. (bez znaku).

W konsekwencji w dniu 12 grudnia 2014 r. NZW PHO podjęło uchwałę nr 9 o wyrażeniu zgody na zbycie posiadanych akcji i udziałów na rzecz PGZ, objęcia akcji PGZ i uchylenia uchwał Nr 7 i 8 z dnia 16 maja 2014 r.

PGZ poinformowało³⁶ Spółkę, że w związku z opinią³⁷ biegłego rewidenta w sprawie wartości aportu wnoszonego przez PHO, nastąpiło obniżenie wartości wkładu niepieniężnego pokrywającego akcje F. Zgodnie z ww. opinią, łączna wartość godziwa wkładu niepieniężnego, akceptowalna przez biegłego, uległa zmniejszeniu z kwoty 2 475 620 559,62 zł do kwoty 1 783 161 870,18 zł, tj. o kwotę 692 458 689,44 zł (łącznie zmniejszono wartość wyceny spółek o 28%, np. w przypadku jednej z firm zmniejszono kwotę wyceny z „[...]”³⁸ do „[...]”³⁹, tj. o „[...]”⁴⁰ - 86,29%).

PHO nie zakwestionowało wskazanej przez biegłego rewidenta wyceny wkładu niepieniężnego z dnia 19 lutego 2015 r. i 1 kwietnia 2015 r. podpisana została umowa objęcia akcji w drodze subskrypcji prywatnej. Proces został formalnie zakończony 22 kwietnia 2015 r. wpisem do KRS.

Zmiany te miały swoje odzwierciedlenie w uchwałach NWZ PGZ podwyższających kapitał zakładowy PGZ o kwotę 1 783 161 870 zł, poprzez emisję akcji serii F, objętych przez PHO, które w całości pokryte zostały wniesionym przez PHO równoważnym wkładem niepieniężnym w postaci akcji i udziałów ośmiu spółek⁴¹.

Jednocześnie, 2 października 2014 r. podpisane zostało pomiędzy PHO a spółkami PIT-RADWAR S.A., PCO S.A., MESKO S.A. Porozumienie w sprawie określenia warunków przejścia tych spółek do PGZ, mające na celu określenie zasad i warunków rozliczeń pomiędzy stronami w zakresie zaspokojenia wymagalnych wierzytelności spółek wobec PHO.

W dniu 30 marca 2015 r. zawarte zostały pomiędzy PHO a spółkami PCO S.A., PIT-RADWAR S.A. i MESKO S.A. umowy sprzedaży akcji i udziałów na łączną kwotę 54 400 024,59 zł, co stanowiło zamknięcie kolejnego etapu procesu rozliczenia wzajemnych należności i zobowiązań pomiędzy PHO a spółkami z Grupy PHO.

W zamian za wniesione do PGZ akcje/udziały spółek ppo PHO objął 1 783 161 870 akcji, co stanowiło wg stanu na dzień 1 kwietnia 2015 r. 33,71%⁴² kapitału zakładowego PGZ, a w głosach na Walnym Zgromadzeniu 17,50%. Zgodnie z zapisami § 37 ust. 3 Statutu PGZ występuje prawo ograniczenia głosowania akcjonariusza, zgodnie z którym, żaden z akcjonariuszy (z wyjątkiem Skarbu

³⁶ Pismo z dnia 25 lutego 2015 r., znak: PGZ/BZ/135/2015.

³⁷ *Opinia niezależnego biegłego rewidenta z badania sprawozdania zarządu oraz prawidłowości i rzetelności wyceny godziwej wkładów niepieniężnych do Spółki Polska Grupa Zbrojeniowa Spółka Akcyjna w zakresie określonym w art. 312 kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 19 lutego 2015 r. Wartość wkładu niepieniężnego została przez biegłego zakwestionowana z uwagi na brak aktualności wycen - termin przeprowadzenia wyceny przekraczał sześć miesięcy przed wniesieniem wkładu – i tym samym nie stanowił odzwierciedlenia wartości godziwej wkładu niepieniężnego. W wyniku upływu czasu aktualizacji wymagały również prognozy, będące podstawą wyceny wkładu metodą dochodową zdyskontowanych przepływów pieniężnych.

³⁸ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie szczegółowych danych liczbowych. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

³⁹ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie szczegółowych danych liczbowych. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

⁴⁰ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1764) i art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie szczegółowych danych liczbowych. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

⁴¹ Mesko S.A., PCO S.A., PIT-RADWAR S.A., Zakłady Mechaniczne Bumar-Łabędy S.A., Stomil-Poznań S.A., Cenzin sp. z o.o., Cenrex sp. z o.o. i Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych OBRUM sp. z o.o.

⁴² Udział PHO w kapitale zakładowym PGZ wg stanu na dzień 4 kwietnia 2016 r. wynosił 33,38% i 17,43% głosów na WZ.

Państwa) nie może wykonywać na Walnym Zgromadzeniu więcej niż 10% ogólnej liczby głosów istniejących w Spółce w dniu odbywania się WZ.

(dowód: akta kontroli str. 10-354, 477-670, 718-941, 1473-2009, 2013-2014, 2073-2091, 2178-2241, 2263-2264)

Ustalone
nieprawidłowości

Zarząd i Rada Nadzorcza PHO nie zareagowały prawidłowo na wadliwie złożony wniosek Ministra SP z dnia 18 marca 2014 r. o zwołanie nie później niż na dzień 18 kwietnia 2014 r., Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników PHO. Wniosek ten, złożony na podstawie art. 236 § 1 ksh oraz § 32 ust. 3 lit. d Umowy Spółki PHO, był niezgodny z § 37 ust. 1 w zw. z § 32 ust. 3 lit. d Umowy Spółki. Wniosek wspólnika wbrew wymaganiom nie zawierał uzasadnienia oraz pisemnej opinii Rady Nadzorczej. Mimo to ani Zarząd ani RN Spółki nie zwróciły do Ministra SP wadliwie złożonego wniosku.

Pomimo tych braków formalnych, NZW Spółki w dniu 16 maja 2014 r. podjęło uchwały nr 7 i 8 wyrażające zgodę na zbycie przez PHO posiadanych akcji i udziałów w spółkach Grupy PHO oraz na wniesienie tych aktywów na rzecz nowej spółki PGZ. Najwyższa Izba Kontroli dostrzega działania Zarządu zmierzające do konwalidacji powyższych uchwał NZW PHO. Były one jednak początkowo nieskuteczne. W marcu 2014 r. RN PHO odmówiła prośbie Zarządu o przedstawienie opinii, motywując to brakiem uzasadnienia wniosku Ministra SP. Natomiast w dniu 14 października 2014 r. RN PHO, wbrew postanowieniom § 22 ust. 3 pkt 8 i § 37 ust. 1 Umowy Spółki, odmówiła wydania opinii do wniosków Zarządu w sprawie wniesienia aportu i objęcia udziałów PGZ, stwierdzając, że sprawa ta była już przedmiotem uchwał NZW PHO z 16 maja 2014 r. Ostatecznie w dniu 15 października 2014 r. RN PHO pozytywnie zaopiniowała wniosek Zarządu do Zgromadzenia Wspólników w sprawie wyrażenia zgody na zbycie akcji/udziałów i wniesienie ich jako wkładu do PGZ i objęcie akcji tej spółki oraz na uchylenie uchwał nr 7 i 8 NZW PHO z dnia 16 maja 2014 r.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonej nieprawidłowości działalność w badanym obszarze.

3. Zaspokajanie potrzeb Sił Zbrojnych

Opis stanu
faktycznego

Zaspokajanie potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie dostaw sprzętu wojskowego i świadczenia usług w ramach procesu modernizacji technicznej, realizowane było w oparciu o zamówienia zgłaszane przez instytucje wojskowe MON – Inspektorat Uzbrojenia oraz cztery Regionalne Bazy Logistyczne.

Jako podmiot nie będący producentem sprzętu wojskowego, przy ubieganiu się o udzielenie zamówienia, PHO jako lider konsorcjum pełniący rolę operatora finansowego, tworzył konsorcja z producentami – spółkami zależnymi. Przy zawieraniu kontraktów z MON wysokość prowizji była ustalana każdorazowo indywidualnie pomiędzy PHO jako liderem, a spółką produkcyjną jako członkiem konsorcjum, w zależności od szacunkowej wartości oferty, uwarunkowań konkurencyjnych, zakresu odpowiedzialności i kompetencji.

W 2014 roku PHO zrealizował sprzedaż krajową w wysokości stanowiącej 37,5% założonego planu rocznego, z czego wartość dostaw dla MON stanowiła 88,1%.

Według stanu na koniec maja 2016 r. PHO posiadało mniejszościowe pakiety akcji i udziałów łącznie w dziewięciu spółkach. W tym w spółkach uprzednio wniesionych do PGZ. Były to akcje/udziały objęte po dacie aportu, w wyniku konwersji udzielonych przez PHO pożyczek na realizację projektów badawczo-rozwojowych. Zaangażowanie w poszczególne podmioty wynosiło od 0,66% do 24,13% ich kapitału zakładowego. W celu uporządkowania struktury właścicielskiej, PHO

zapropował PGZ oraz spółkom odsprzedaż posiadanych akcji i udziałów. Pozyskane środki miały być przeznaczone na zmianę kierunków działalności PHO. PGZ wyraziła⁴³ zainteresowanie pozyskaniem akcji/udziałów będących w posiadaniu PHO, ale nie w formie zakupu, tylko w drodze podwyższenia kapitału zakładowego PGZ i objęcia przez PHO akcji nowej emisji.

Według wyjaśnień Prezesa Zarządu Spółki⁴⁴, wobec instytucji wojskowych (zamawiający), pod kątem formalno-prawnym, nie ma znaczących różnic pomiędzy realizacją funkcji lidera konsorcjum (wykonawcy) przez PHO czy też przez PGZ. Natomiast PHO miał przewagę nad PGZ w zakresie wdrożonej inżynierii finansowej (jako operator finansowy), posiadał doświadczenie handlowe w realizacji kontraktów, miał wypracowane relacje handlowe pomiędzy PHO a spółkami producenckimi oraz posiadał potencjał ludzki.

Przed procesem konsolidacji PHO zainicjowało działania i prowadziło prace przygotowawcze nad kontraktami, z których część ostatecznie podpisana została bez udziału Spółki, tj. m.in.:

- umowa z dnia 16 grudnia 2015 r. pomiędzy Inspektorem Uzbrojenia a PIT-RADWAR S.A., na dostawy w latach 2018-2021 zestawów POPRAD, modernizację zestawów już dostarczonych w ramach prac wdrożeniowych oraz pakiet szkoleniowy w zakresie eksploatacji, obsługi, napraw i remontów zestawów;
- rozpoczęte w 2013 roku postępowanie na modernizację czołgów Leopard 2A4. Ofertę wstępną, złożoną w terminie i spełniającą wymagania formalno-prawne złożyło tylko konsorcjum (ZM Bumar Łabędy S.A., PHO i OBRUM sp. z o.o.), w którym PHO był członkiem pełniącym funkcję operatora finansowego. Autoryzowane naprawy miały być przeprowadzane we współpracy z partnerem strategicznym – niemiecką firmą, która jest właścicielem praw własności intelektualnej oraz posiadaczem pełnego *know-how* i dokumentacji technicznej wszystkich wersji czołgu Leopard 2. W styczniu 2015 r. postępowanie zostało unieważnione przez zamawiającego bez podania przyczyny. Jednocześnie uruchomione zostało nowe postępowanie w tym zakresie, które zakończyło się podpisaniem w grudniu 2015 r. umowy pomiędzy MON a PGZ, bez udziału PHO;
- umowa na dostawy KTO, do której Spółka przystąpiła w 2005 roku jako operator finansowy. Po zmianie w 2012 roku harmonogramu dostaw, umowa została zakończona i rozliczona. W 2013 roku podpisana została nowa umowa na dostawy KTO, bez udziału PHO.

Według Prezesa Zarządu Spółki⁴⁵, przekazanie spółek z grupy PHO do PGZ miało negatywne reperkusje dla prowadzonej działalności eksportowej broni i sprzętu wojskowego przez PHO (stanowiącej ok. 10% przychodów Spółki). Z uwagi na brak zainteresowania PGZ odnośnie wspierania wspólnych działań (PHO i spółek) w zakresie eksportu, PHO utraciło bezpośredni wpływ na spółki produkcyjne w zakresie dostosowania terminów dostaw i gwarancji jakościowych do standardów międzynarodowych w ramach podpisanych i będących na etapie pozyskiwania przez PHO kontraktów zagranicznych.

Ze względu na przekazanie akcji i udziałów spółek produkcyjnych do PGZ, przejęcie przez PGZ umów na dostawę uzbrojenia do MON i nowych kontaktów, PHO miał ograniczoną możliwość prowadzenia działalności marketingowej na produkty z dotychczasowego portfolio. Wiążący się z tym brak aktywności promocyjnej

⁴³ Pismo z dnia 8 czerwca 2016 r.

⁴⁴ Pismo z dnia 13 czerwca 2016 r.

⁴⁵ Jw.

w okresie 2014–2016 spowodował znaczące zmniejszenie ilości zapytań ofertowych na produkty przemysłu obronnego do PHO. Według Prezesa Zarządu⁴⁶ w powyższym okresie ograniczono dostęp PHO m.in. do informacji/zapytań z rynków zagranicznych przekazywanych z polskich placówek dyplomatycznych. Ograniczono również udział przedstawicieli PHO w oficjalnych spotkaniach z delegacjami zagranicznymi zainteresowanymi współpracą z polskim przemysłem obronnym.

Według zeznań byłego Prezesa Zarządu, w roku 2012 (eskalacja w roku 2013 i 2014) eliminowano Bumar sp. z o.o. z dużych zamówień, jak np. wieża bezzałogowa. Jeżeli Spółki nie zaprasza się do rokowań to automatycznie nie bierze ona udziału w zamówieniu. To były decyzje MON – ograniczanie zamówień, „wycinanie” Spółki z zamówień. W nowych dużych umowach po roku 2012, Bumar nie uczestniczył już w żadnym zamówieniu⁴⁷.

[dowód: akta kontroli str. 362-363, 1050-1062, 2242-2262, 2265-2267]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Najwyższa Izba Kontroli mając na uwadze fakt, iż stwierdzona nieprawidłowość została usunięta, odstępuje od formułowania wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁴⁸ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli.

Warszawa, dnia 12 września 2016 r.

Kontrolerzy:
Adam Kazimierczuk
Specjalista kp.

/-/

.....
podpis

Małgorzata Kornaga
specjalista kp.

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Dyrektor
Sławomir Grzelak

/-/

.....
podpis

⁴⁶ Pismo PHO znak: NAW/W/2358/16 z dnia 24 sierpnia 2016 r.

⁴⁷ Protokół przesłuchania świadka z dnia 20 lipca 2016 r.

⁴⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677.

Jacek Szwandrok
Doradca prawny
/-/

.....
podpis